

1981/82:116

Fredagen den 2 april

Kl. 09.00

Förhandlingarna leddes av förste vice talmannen.

1 § Justerades protokollen för den 25 mars.

2 § Förste vice talmannen meddelade att *Olle Wästberg* i Stockholm ansökt om ledighet från uppdraget som riksdagsledamot under tiden den 14 april–den 20 juni på grund av sjukdom.

Erforderlig ledighet beviljades.

Förste vice talmannen anmälde att *Gertrud Hedberg* (fp) skulle tjänstgöra som ersättare för *Olle Wästberg* i Stockholm.

3 § Svar på fråga 1981/82:319 om förslaget om ändrad sjukförsäkring

Anf. 1 Socialministern **KARIN SÖDER**:

Fru talman! Birgitta Dahl har frågat mig om regeringen är beredd att ta tillbaka sitt förslag till ändringar i sjukförsäkringen.

Riksdagen har i särskilt beslut angett besparingar i den offentliga verksamheten som en nödvändig åtgärd tillsammans med andra ekonomisk-politiska åtgärder för att förbättra den svenska ekonomin, minska bytesbalansunderskottet och underskottet i statsbudgeten.

En relativt bred enighet kan sägas råda om behovet av besparingsåtgärder för att stabilisera den svenska ekonomin. Motsvarande arbete bedrivs också i de flesta västeuropeiska länder i samma syfte.

Regeringen har funnit att det för att nå det sparmål som riksdagen har anslutit sig till är nödvändigt att genomföra begränsningar även inom sjukförsäkringen. Detta sker främst genom att en ökad självrisk införs inom sjukpenningförsäkringen, som inte har berörts av tidigare vidtagna besparingsåtgärder. Förslaget har utformats så, att den sammanlagda besparingen

Fredagen den
2 april 1982

*Om förslaget om
ändrad sjukför-
säkring*

på 2 100 milj. kr. fördelas på större delen av försäkringskollektivet. Regeringsförslaget ger därmed den bästa fördelningspolitiska effekt som är möjlig att uppnå vid en besparing av denna storlek.

Besparingsåtgärderna har, som i fallet med sjukförsäkringspropositionen, utformats med särskild hänsyn för att skydda svaga grupper i samhället. I förslaget till ändringar i sjukförsäkringen föreslås i detta syfte bl. a. införande av ett högriskskydd för att särskilt skydda personer som ofta är korttidssjukskrivna. I samma syfte föreslås att den s. k. tjugodagarsregeln behålls och att fridagsregeln slopas.

Regeringens avsikt är att förslaget skall genomföras likvärdigt för alla grupper på arbetsmarknaden. Riksdagen föreslås därför göra ett uttalande om angelägenheten av att arbetsmarknadens parter medverkar till att de föreslagna åtgärderna får likvärdiga effekter för olika grupper på arbetsmarknaden.

Det ankommer nu på riksdagen att i vanlig ordning ta ställning till de framlagda förslagen.

Anf. 2 BIRGITTA DAHL (s):

Fru talman! Det svar som socialministern här har lämnat är inte ett svar värdigt de många människor som hotas av regeringens förslag till försämrad sjukförsäkring.

Detta förslag har väckt en oerhörd vrede – och det med rätta. Inga förskönande fraser kan dölja att det riktar sig mot de svaga i samhället och att det återinför klasskillnader som vi aldrig hade trott att vi skulle behöva uppleva igen. Dessutom är det ett hot mot våra möjligheter att ta oss ur krisen, eftersom det försvårar avtalsrörelsen och skapar motsättningar när vi mer än någonsin behöver sammanhållning.

Protesterna har strömmat in från alla delar av vårt land och från alla samhällsskikt. Jag har här i dag med mig resultatet av två sådana aktioner, och jag har fått i uppdrag att lämna över dessa listor till Karin Söder.

Från Metalls avdelning 41 i Göteborg har jag med mig listor med 16 423 namn, som samlats in under loppet av mindre än en arbetsvecka. Ivern att skriva på listorna var så stor att den första upplagan tog slut på ett par timmar den första morgonen.

Från Fastighetsanställdas förbund har jag med mig listor med 4 407 namn, som har samlats in bland medlemmar som arbetar på små arbetsplatser, långt ifrån varann och på obekvämtid. Medlemmarna i Metall och i Fastighetsanställdas förbund arbetar under mycket olika villkor, och deras medlemskårer ser olika ut. Men en sak har de gemensamt: De representerar de människor med tunga och hälsofarliga arbeten och låga löner, vilka drabbas hårdast.

Regeringen har hittills inte brytt sig om att tala med de verkligt berörda. De har i stället fått ta emot den ena utmanande och mästrande tillrättavisningen efter den andra. När jag nu överlämnar dessa protestlistor med över 20 000 namn till Karin Söder, gör jag det med uppmaningen: Ta dessa protester och de människor som står bakom dem på allvar!

Det är två frågor som jag vill ha svar på.

1. Inser regeringen att bakom protesterna ligger människors känsla för rätt och rättfärdighet?

2. Hur vill regeringen inför alla dem som har skrivit på sådana listor försvara sitt handlande?

Kom inte med några nya fraser om högriskskydd och självrisk, utan försök svara uppriktigt!

Anf. 3 Socialministern KARIN SÖDER:

Fru talman! Jag vill bestämt tillbakavisa Birgitta Dahls påståenden om att den oro som har spritt sig över landet skulle nonchaleras av regeringen. Redan innan vi lade fram förslaget hade vi de grupper som Birgitta Dahl företräder i åtanke. Birgitta Dahl må kalla det förskönande omskrivningar eller ej, men faktum är att de garderingar som finns inbyggda i det här förslaget är ägnade att skydda just de grupperna.

Om man, när man går ut och presenterar ett förslag, inte har med alla delar och inte talar om vad borttagandet av fridagsregeln betyder, så kan det naturligtvis få de här effekterna. Jag träffade i går 12–15 LO-anslutna, som inte hade klart för sig hur det låg till. Jag hinner dess värre inte gå in på alla andra delar här, men detta är ett exempel.

Från socialdemokratisk sida underlåter man att beskriva sitt alternativ, att höja momsen, som betyder att var och en i det här landet får vara med att betala. Låginkomsttagare måste betala lika mycket som de som kan begränsa sin konsumtion. Det alternativet späder samtidigt på inflationen och är knappast ägnat att minska budgetunderskottet. Om man inte, när man går ut med protestlistor, också presenterar helheten och samtidigt talar om att ifall inte vi som har arbete här i landet är beredda att ta ett ansvar nu – för det är fråga om en självrisk för alla som har arbete – så övervältrar man på kommande generationer att klara de här problemen. Det är det som är alternativet.

Anf. 4 BIRGITTA DAHL (s):

Fru talman! Karin Söder svarade inte på mina frågor, och hon svarade inte dem som har skrivit på listorna, om regeringen inser att det är människors känsla för rätt och rättfärdighet som ligger bakom aktionerna. Försök inte att undervärdera människors engagemang och insats!

Inga sådana förskönande fraser som Karin Söder nu presterade kan heller dölja det faktum att det här förslaget slår särskilt hårt mot människor som har tungt och hårt jobb med dålig arbetsmiljö, med sjukdomar som ofta beror på de dåliga arbetsvillkoren, eller som arbetar på ställen dit man inte får gå, om man lider av minsta sjukdom.

Försök inte heller dölja det faktum att det finns alternativ för att spara pengar som vi har redovisat och som inte drabbar människor på det här sättet. Socialdemokratin har ju presenterat ett budgetförslag som ger utrymme för bevarad sjukförsäkring och arbetslöshetsförsäkring liksom värdesäkrade pensioner och som samtidigt ger ett mindre budgetunderskott.

Nr 116

Fredagen den
2 april 1982

*Om förslaget om
ändrad sjukför-
säkring*

*Om förslaget om
ändrad sjukför-
säkring*

Det är på den grundvalen som vi också kan lova att det första vi kommer att göra om vi vinner valet i höst är att återställa tryggheten för dem som är sjuka och arbetslösa, för de gamla och för barnfamiljerna. Vi kan göra det därför att vi har visat att om man är beredd att föra en politik som bygger på rättfärdighet och solidaritet, då kan vi sanera den ekonomi som ni har förstört, utan att låta de svaga grupperna i samhället bära bördorna.

Anf. 5 Socialministern KARIN SÖDER:

Fru talman! I de här korta replikskiftena har vi inte möjlighet att diskutera den ekonomiska politiken, men jag vill säga att faktum är att de socialdemokratiska alternativen skulle betyda ett ökat budgetunderskott.

Jag svarar gärna på frågan om rätt och rättvisa. I allt mitt arbete som socialminister där jag av ekonomiska skäl har tvingats att göra omfördelningar har jag vid varje tillfälle sett till att omfördelningarna gjorts till förmån för de svagaste grupperna. Det gäller t. ex. flerbarnsstödet och den fortsatta utbyggnaden av pensionstillskotten, och det gäller även högriskskyddet när vi tvingades höja avgifterna för läkemedel och sjukbesök. Det finns här en medveten strävan att skapa rättvisa. Också inom det här förslagets ram försöker vi att åstadkomma rättvisa. Birgitta Dahl. Det är riktigt att vi måste tillgodose speciellt de grupper som Birgitta Dahl räknade upp. Därför är det viktigt med tjugodagarsregeln. Därför är det viktigt med borttagandet av fridagsregeln.

Men vi skall ha klart för oss en sak, Birgitta Dahl. Hur länge fick centern verka för en likställd pensionsålder för dem som Birgitta Dahl nu säger sig företräda och har företrätt med stor rätt i många avseenden? Det var centern som drev den frågan. Vi verkar alltså lika mycket för rättvisa som socialdemokraterna..

Anf. 6 BIRGITTA DAHL (s):

Fru talman! Socialministern har fortfarande inte svarat dem som har skrivit på listorna, om regeringen erkänner att det är en kamp för rätt och rättfärdighet som ligger bakom deras aktioner. Det som Karin Söder försöker svänga sig med är helt enkelt inte sant. Vårt förslag innebär att budgetunderskottet blir mindre, trots att vi klarar att upprätthålla den sociala tryggheten.

Den politik som ni har fört under de här åren har lett till att människor med sådana inkomster som Karin Söder och jag har fått skattesänkningar med många tusen kronor om året. Vi drabbas inte av försämringen i sjukförsäkringen. Men de människor som nu kommer att göra det har också fått vidkännas en reallöneförsäkring som motsvarar ett par månadslöner. Det är de som har förlorat bostadsbidragen. Det är de som kommer att drabbas av försämringen av pensionerna. Er politik är alltigenom orättfärdig. Vi skall se till att det blir ett slut på den så snart som möjligt, så att vi kan återupprätta folkhemmet.

Anf. 7 Socialministern KARIN SÖDER:

Fru talman! Vi skall vidmakthålla folkhemmet. Birgitta Dahl. Det gör vi bäst genom att i dag vidta åtgärder som gör att vi bevarar tryggheten för framtiden.

Kom ihåg att vi har en stigande andel äldre i vårt samhälle! Det förslag inom sjukförsäkringens ram som vi nu lägger fram innebär, att vi kan sänka sjukförsäkringsavgiften och föra över medel till folkpensionsavgifterna, för att garantera tryggheten för de äldre. Det är besparingar som innebär en ekonomisk självrisk för alla dem som arbetar, och det är alltså fråga om att fördela den på dem som har ett arbete. Vårt förslag innebär också att vi får pengar över för att fortsätta att bygga ut sjukvård och långvård.

Det är faktiskt så. Birgitta Dahl, att enligt OECD:s statistik har sedan 1976 andelen som satsas på sjukvård och tillhörande områden i Sverige ökat mer procentuellt i förhållande till BNP än i något annat land som är med i OECD.

Det här är sanningen om det som socialdemokraterna kallar social nedrustning.

Anf. 8 BIRGITTA DAHL (s):

Fru talman! Det är fantastiskt att höra Karin Söder påstå att den här försämringen skulle kunna komma någon annan utsatt grupp till godo, när det faktiskt är så att det inte finns ett enda förslag om hur ni skall klara utbyggnaden av långvården, sjukvården eller barnomsorgen med de pengar som man här tar in. Det finns inte ett förslag om hur vi skall kunna förbättra pensionerna. Tvärtom har ju regeringen försämrat pensionerna på ett sätt som drabbar både dagens pensionärer och ännu mer dem som i dag står i arbetslivet, dem som också drabbas av försämringen av sjukförsäkringen.

Karin Söder talar inte sanning. Försök göra det! Vi kan inte diskutera dessa frågor, om vi inte försöker hålla oss till fakta.

Visa på ett enda område där ni har föreslagit förbättringar! Sanningen är ju att de pengar som ni här drar in skall gå till att betala lånen för de privilegier som ni strött ut över de välbeställda.

Anf. 9 Socialministern KARIN SÖDER:

Fru talman! Sanningen om pensionerna. Birgitta Dahl, är – om vi nu skall ta upp detta – att människor som har folkpension och pensionstillskott fått en realinkomstökning på 18 % under de år vi haft icke-socialistiska regeringar, realinkomstökningar som inte kommit de yrkesarbetande till del. Däremot har människor med ATP och framför allt de som har den högsta ATP-pensionen på grund av omräkningen fått vidkännas en långsammare inkomstökning än enligt tidigare utveckling.

Detta är ett faktum, Birgitta Dahl. För dem som har folkpension och låg eller ingen ATP har det varit en ökning från 43 % av en normal industriarbetarlön till 55 %.

Detta är fakta, som det inte går att bortse från.

Nr 116

Fredagen den
2 april 1982

*Om förslaget om
ändrad sjukför-
säkring*

Fredagen den
2 april 1982

*Om förslaget om
ändrad sjukför-
säkring*

Anf. 10 BIRGITTA DAHL (s):

Fru talman! Det blir en alltmer utmanande advokatyr. Först använder sig socialministern för att bygga under sitt resonemang av det faktum att löntagarna har fått vidkännas stora realinkomstminskningar under den här tiden.

De förbättringar för pensionärerna som skett under dessa år bygger på beslut som fattades under den tid vi hade socialdemokratisk regering i landet. Hade inte de besluten funnits, skulle pensionärerna ha drabbats ännu värre. Men de borgerliga regeringarna har ju också försämrat pensionerna. Det är sanningen. De håller på att förstöra ATP-systemet inför framtiden på ett sätt som hotar inte minst de aktiva i dag. Men redan dagens pensionärer har fått vidkännas försämringar jämfört med hur det skulle ha varit om vi hade haft makten.

Anf. 11 Socialministern KARIN SÖDER:

Fru talman! Som vanligt tar Birgitta Dahl väldigt stora ord i sin mun.

Vi har ändrat index när det gäller basbeloppet med hänsyn till att vi skall kunna klara av åtagandena för framtiden.

Om jag är rätt underrättad – och det förnekades inte av Olof Palme när vi träffades i Studio S – pågår det också en diskussion inom socialdemokratin och framför allt inom LO om hur man skall utforma dessa index för framtiden, för att vi skall klara av dessa åtaganden på ett riktigt sätt.

Vi i centern har hela tiden stått bakom pensionstillskotten. Faktum är att vi nu också fortsätter utbyggnaden av pensionstillskotten.

Sanningen är den att vi har gjort gemensamma ansträngningar. Och förhoppningsvis skall vi fortsätta att göra gemensamma ansträngningar för att ta ansvar i nuet och för att vidta åtgärder, som kan kännas obehagliga för ögonblicket, för att lägga en god grund för framtiden – så att våra barn och efterkommande inte skall få en stor börda överväldrad på sig.

Till sist – eftersom Birgitta Dahl inte ansåg att jag hade svarat på den första frågan om dessa människors känslor – vill jag säga: Jag sade i inledningen att jag respekterar deras känslor och uppfattning. Men det hade varit mer rättvisande om alternativen hade presenterats samtidigt – då hade kanske uttrycket blivit ett annat. Men därom kan jag inte veta så mycket, eftersom fakta inte har förelegat.

Anf. 12 BIRGITTA DAHL (s):

Fru talman! Socialministern talar om att göra gemensam sak. Men vi har inte sett att de borgerliga regeringar som vi haft under de här åren eller centern har velat göra gemensam sak i de här frågorna med något annat än högerkrafterna och de välbeställda.

De som har skrivit på dessa listor känner väl till alternativet. De vet att socialdemokratin har ett budgetförslag och en politik som innebär att vi kan garantera tryggheten för de äldre, de sjuka, de arbetslösa, de handikappade och barnfamiljerna. Och vi kan sanera ekonomin därför att vi är beredda att kräva av de verkligt starka i samhället att de – i stället för att åtnjuta de

privilegier som de har nu – skall vara de som får bidra allra mest när vi skall arbeta oss ur krisen, både med arbete och med att betala skatter och göra rätt för sig i folkhemmet.

Nr 116

Fredagen den
2 april 1982

Anf. 13 Socialministern KARIN SÖDER:

Fru talman! Mot det sista har jag absolut ingenting att invända. Och det är också någonting som präglar sjukförsäkringsförslaget – att de som har de högsta ersättningarna också skall avstå mest. Det är mycket viktigt att konstatera det i detta sammanhang.

När det sedan gäller skattereformen framöver är vi överens. Och i övrigt är det en oerhörd mängd av de förslag – jag kan inte säga antalet just nu – som har lagts på riksdagens bord och antagits under de senaste åren som är ägnade att komma åt de människor som undandrar sig skyldigheter gentemot samhället.

Vidare: Man kan gå tillbaka i tiden och se hur kapitalägare och aktieägare också under socialdemokratiska regeringsperioder gjort utomordentligt goda vinster, vilket de har gjort under en period nu. Det är någonting som finns med i ett samhälle med marknadsekonomi.

Men visst är det så, Birgitta Dahl, att de som är privilegierade skall betala för sig och solidariskt ställa upp för de svaga.

*Om förslaget om
ändrad sjukförsäkring*

Anf. 14 BIRGITTA DAHL (s):

Fru talman! Det är inte de vackra orden utan handlingarna som räknas. Och det har övertygande visats av alla remissinstanser och alla sakkunniga utom Svenska arbetsgivareföreningen att de som kommer att drabbas av sjukförsäkringsförslaget är de som har de tunga och hälsofarliga jobben, de som ofta är sjuka och de som har låga löner.

Det är dessa som kommer att få bära bördan. Det finns inga förskönande fraser som kan dölja detta faktum.

Jag vill också påminna om att när vi för tre veckor sedan röstade om den ekonomiska politiken, röstade både centern och folkpartiet emot de förslag som vi framställde när det gällde att bekämpa skatteflykt och ekonomisk brottslighet. Därför kan ni inte säga att ni i handling har gjort vad ni borde göra på det området.

Anf. 15 Socialministern KARIN SÖDER:

Fru talman! Det är möjligt att ni inom socialdemokratin på den punkten vill göra mer än vad regeringen har gjort nu, men faktum är att det var oerhört mycket ogjort när den första regeringen Fälldin tillträdde, och det var det jag ville visa.

Som avslutning på den här debatten, som skulle handla om sjukförsäkringsförslaget, vill jag uppmana Birgitta Dahl att titta på hur det ser ut i dag. Jämför med det förslag som nu är framlagt! Studera vad borttagandet av fridagsregeln betyder för den som har ett tungt jobb i förhållande till det som gäller nu! Se på vad tjugodagarsregeln betyder för den som ofta måste vara borta därför att han har ett tungt arbete! Titta på vad fridagsregelns

Fredagen den
2 april 1982

*Om insamlingen
av uppgifter för
beräkning av be-
hovet av daghems-
platser*

borttagande betyder för de deltidsarbetande kvinnorna och finn att det här är ett förslag som också fördelar riskerna på de många på ett så rättvist sätt som möjligt, med tanke på att sjukförsäkringen i dag ger olika ersättning, beroende på vilka inkomster man har. Ju mindre man tjänar, desto mindre har man i sjukpenning, det är ju ett faktum.

Anf. 16 BIRGITTA DAHL (s):

Fru talman! Det är just vid studier av hur det här förslaget kommer att utfalla som det så övertygande har visat sig att de som får betala mest för sin frånvaro ofta är de som är sjuklediga på grund av sjukdomar beroende på arbetsmiljön – t. ex. astma, allergier, migrän och dåliga ryggar – eller kvinnor som måste stanna hemma på grund av menstruation och sådant. Det kommer att bli mycket dyrt för dem att betala för regeringens förstörda ekonomi.

Men vi skall se till att det blir en socialdemokratisk valseger. Vi skall riva upp beslutet – om riksdagen fattar beslut enligt det här förslaget i vår. Då behöver det heller aldrig bli verklighet för de många människor som i dag känner sig hotade och otrygga på grund av regeringens förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 1981/82:162 om insamlingen av uppgifter för beräkning av behovet av daghemsplatser

Anf. 17 Socialministern KARIN SÖDER:

Fru talman! Anita Bråkenhielm har frågat mig om jag anser att socialstyrelsens anvisningar för sättet att beräkna behovet av barnomsorg kommer att medföra att ett tillfredsställande underlag tas fram för politiska beslut angående den fortsatta utbyggnaden av kommunala daghemsplatser.

Enligt socialtjänstlagen skall det i varje kommun finnas en plan för förskole- och fritidshemsverksamheten. Planen, som är rullande, skall avse en period av minst fem år. I lagen stadgas vidare att varje kommun genom en planmässig utbyggnad av förskole- och fritidshemsverksamheten skall sörja för att de barn som har föräldrar som arbetar eller studerar eller av andra skäl behöver det skall få del av kommunens barnomsorg.

I socialtjänstförordningen finns bestämmelser om att planen skall redovisa behovet av förskolor, familjedaghem, fritidshem och andra förskole- och fritidshemsverksamheter. I förordningen föreskrivs också att planen skall ges in till länsstyrelsen, som också vidarebefordrar en kopia till socialstyrelsen. Socialstyrelsen sammanställer dessa planer för hela landet. Socialstyrelsen ger varje år ut en vägledning inför planeringsarbetet. Den senaste gavs ut vid årsskiftet och skall ge ledning för arbetet med barnomsorgsplanen för åren 1983–1987.

Planen har således två huvudsyften, dels att redovisa det totala behovet av barnomsorg i kommunen, dels att redovisa tillgången till och den planerade

*Om insamlingen
av uppgifter för
beräkning av be-
hovet av daghems-
platser*

utbyggnaden av kommunal barnomsorg. Jag vill understryka att planerna i första hand är ett instrument för kommunens egen planering av barnomsorgen. Den sammanställning som socialstyrelsen gör möjliggör vissa jämförelser mellan kommunerna, men syftar i första hand till att bilda underlag för statliga beslut när det gäller dimensioneringen av utbildning och beräkningar av medelsbehov för statsbidragsgivning och långivning.

Anita Bråkenhielms interpellation aktualiserar emellertid i första hand frågan om *behovet* av kommunal barnomsorg är liktydigt med *efterfrågan* på kommunal barnomsorg. Jag vill då först konstatera att riksdagen genom beslut i skilda sammanhang preciserat de grupper av barn som generellt sett har behov av någon form av barnomsorg utanför hemmet. Det är dels barn i åldern 0–12 år vars föräldrar förvärvsarbetar eller studerar, dels samtliga sexåringar inkl. vissa femåringar i glesbygd samt vissa äldre barn vilkas skolgång har uppskjutits, dels barn som av olika skäl bedöms behöva särskilt stöd i sin utveckling.

Socialstyrelsen har i sin vägledning för kommunernas barnomsorgsplanering utarbetat modeller för behovsberäkningarna. Utgångspunkten är därvid tillgänglig offentlig statistik. Planen är emellertid också en prognos för framtiden. Hänsyn måste därför vid behovsberäkningarna tas till bl. a. arbetsmarknadsutvecklingen. Socialstyrelsen pekar också på att hänsyn måste tas till att vissa förvärvsarbetande föräldrar är dagbarnvårdare och att barn med en förvärvsarbetande mor ibland har en far som är hemarbetande. Samtidigt pekar man på det dolda behov av barnomsorg som finns hos föräldrar som önskar och kan ta ett ledigt förvärvsarbete, om de får barnomsorgsplats.

I verkligheten föreligger det ofta en bristande överensstämmelse mellan det på detta sätt framräknade behovet av barnomsorg och den faktiska efterfrågan. Denna beror självfallet på att vissa föräldrar ordnar barnomsorgen på annat sätt. Storleken på denna grupp är svårare att fastställa och beräknas oftast utifrån tidigare erfarenheter och utifrån hur många som står i kö.

För att få en mer realistisk bild av den faktiska efterfrågan på barnomsorg föreslog planeringsgruppen för barnomsorg år 1979 att särskilda efterfrågeundersökningar borde göras som ett komplement till behovsberäkningarna i barnomsorgsplanerna. En sådan genomfördes år 1980. Undersökningen gav en klar bild av det aktuella behovet såväl i enskilda kommuner som i landet som helhet. En ny sådan undersökning kommer att göras under perioden november 1982–januari 1983 och blir tillgänglig våren 1983.

Jag vill vidare erinra om att riksdagen nyligen i samband med behandlingen av barnomsorgspropositionen uttalade sig för en översyn av socialstyrelsens anvisningar för behovsberäkningarna. Regeringen uppdrog den 17 december förra året åt socialstyrelsen att göra en sådan översyn. Det är min förhoppning att denna översyn skall leda till en bättre överensstämmelse mellan behovsberäkningarna och den faktiska efterfrågan.

Fredagen den
2 april 1982

*Om insamlingen
av uppgifter för
beräkning av be-
hovet av daghems-
platser*

Anf. 18 ANITA BRÅKENHJELM (m):

Fru talman! Jag tackar socialministern för svaret, som var långt och utförligt. Det hade framför allt på slutet direkt beröring med min interpellation. Socialministern sade: "I verkligheten föreligger det ofta en bristande överensstämmelse mellan det på detta sätt framräknade behovet av barnomsorg och den faktiska efterfrågan. Denna beror självfallet på att vissa föräldrar ordnar barnomsorgen på annat sätt."

Den kommun jag har fått siffror ifrån är en medelstor, industrialiserad kommun med för nuvarande förhållanden ovanligt god tillgång på arbetstillfällen och hög förvärvsfrekvens. Den avviker kanske något från genomsnittet i så mån att där finns ett ovanligt lågt antal högutbildade människor, och högutbildade efterfrågar ju enligt annan statistik kommunal barnomsorg i större utsträckning än andra grupper.

Den blankett som kommunen åläggs av socialstyrelsen att fylla i visar för den här kommunen att 44 % av antalet barn under sex år till förvärvsarbete föräldrar behöver kommunal barntillsyn. I själva verket har i kommunens befintliga daghem inte någon gång inskrivningsprocenten varit högre än 60 och närvaroprocenten högre än 50. Kommunen har nyligen stängt en daghemsavdelning på grund av bristande efterfrågan. Detta beror kanske på de geografiska förhållandena. Det finns föräldrar som av geografiska, privata eller andra skäl väljer att ordna sin barnomsorg på annat sätt än genom kommunen. Det som den här sammanställningen bortser ifrån är just den gruppen. Det ligger också uppenbarligen i linje med den familjepolitik som centern just nu bedriver i riksdagen – litet egendomligt i form av reservationer mot riksdagsbeslut grundade på propositioner från den regering där centern innehar socialministerposten.

Den familjepolitik som centern f. n. tycks bedriva vill uppenbarligen ta hänsyn till dem som själva väljer att stanna hemma och vårda sina barn men icke till dem som väljer förvärvsarbete och samtidigt vill ordna sin barnomsorg på något sätt som avviker från den vanliga kommunala planen.

I samband med riksdagsbeslutet i höstas om barnomsorgen uttalade sig riksdagen för, som socialministern sade i svaret, att socialstyrelsen bör se över sina normer för uppgifter om behovsberäkning. Detta beslut innebar bifall till en moderat motion av Rolf Dahlberg m. fl. I motionen pekades bl. a. på en sådan omständighet som att man i behovsunderlaget räknar in samtliga barn i åldern 0–1 år. Det kan kanske ifrågasättas om inte åtminstone de som är under 6 månader skall räknas bort ur underlaget.

Regeringen har uppenbarligen gjort sitt i och med att socialstyrelsen har fått i uppdrag att göra en översyn. Socialstyrelsen har dock tydligen inte gjort den, utan har fram till den 31 mars 1982 samlat in uppgifter från samtliga kommuner på det gamla sättet.

Siffrorna är uppenbarligen missvisande. Man kan invända att kommunerna själva känner till de omständigheter som gör att hänsyn inte behöver tas till siffrorna, men socialstyrelsen kan inte känna till dem, eftersom blanketterna inte ger någon möjlighet att lämna de kompletterande uppgifter

som behövs. För den rikspolitiska debatten har de här siffrorna stor betydelse, och det är allvarligt att de är missvisande, bl. a. därför att intresset kan dras bort från det verkliga behovet i de kommuner där detta i stort sett överensstämmer med angivna siffror. Även deras siffror kan komma att misstros. Samtidigt kan den bild man får av den totala efterfrågan vara felaktig i förhållande till viktiga prioriteringar på andra samhällsområden, t. ex. äldreomsorgen.

Det skall göras en bättre kartläggning under tiden november 1982–januari 1983, och det är tillfredsställande. Men man kan då ställa frågan: Vad skall de siffror som nu har samlats in över huvud taget användas till, och vad är meningen med att irritera kommunerna med att begära in ett sådant här underlag som man vet kommer att ge en felaktig bild?

Anf. 19 Socialministern KARIN SÖDER:

Fru talman! Jag tror inte att Anita Bråkenhielm och jag har särskilt delade meningar om behovet av en översyn för att få fram ett bra underlag, som bygger på de faktiska behoven ute i kommunerna. Min syn på detta framgick också av mitt svar.

Att det nu har blivit ett glapp i socialstyrelsens arbete beror på att man inte hunnit göra översynen färdig och att man, enligt det ansvar man har, skall göra sådana här sammanställningar varje år – och det gör man nu enligt de gamla reglerna.

Men det är angeläget att de undersökningar som görs i det vidare arbetet leder fram till ett bättre underlag – ett underlag som vi i politiskt avseende önskar för att få en sådan utbyggnad av barnomsorgen att den kommer till stånd där den behövs och att den tillgodoser de behov som barn och föräldrar har av god barnomsorg. Det är viktigt för att man inte skall göra sådana typer av felinvesteringar som dem Anita Bråkenhielm här nämnde.

Anf. 20 ANITA BRÅKENHIELM (m):

Fru talman! Jag tackar för det kompletterande svaret, som jag tycker var lugnande. Jag vill bara till slut uttrycka förhoppningen att den enkät som socialstyrelsen just nu samlar in över huvud taget inte kommer att användas.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1981/82:180 till näringsutskottet

1981/82:186 och 189 till konstitutionsutskottet

1981/82:190 till justitieutskottet

1981/82:194 till konstitutionsutskottet

Nr 116

Fredagen den
2 april 1982

*Om insamlingen
av uppgifter för
beräkning av be-
hovet av daghems-
platser*

Beträffande detta ärende hade regeringen föreslagit att riksdagen skulle besluta att motionstiden förkortades till nio dagar.

Kammaren beslöt förkorta motionstiden till att utgå onsdagen den 14 april.

7 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1981/82:2394 till konstitutionsutskottet

1981/82:2395 yrkandena 1 och 2 till finansutskottet
yrkande 3 till arbetsmarknadsutskottet
yrkande 4 till utbildningsutskottet

1981/82:2396 till finansutskottet

1981/82:2397 till civilutskottet

1981/82:2398 yrkande 1 till utbildningsutskottet
yrkande 2 till finansutskottet

1981/82:2399 till näringsutskottet

1981/82:2400 yrkande 1 till arbetsmarknadsutskottet
yrkande 2 till finansutskottet

1981/82:2401 till näringsutskottet

1981/82:2402 till utbildningsutskottet

1981/82:2403 till arbetsmarknadsutskottet

1981/82:2404 till finansutskottet

1981/82:2405 yrkande 12 till civilutskottet
i övrigt till finansutskottet

1981/82:2406 till finansutskottet

1981/82:2407 till näringsutskottet

1981/82:2408 yrkandena 1–8 och 10 till näringsutskottet
yrkande 9 till finansutskottet
yrkandena 11, 12, 15 och 16 till utbildningsutskottet
yrkandena 13, 14 och 17–24 till arbetsmarknadsutskottet

1981/82:2409 yrkandena 1 och 2 till näringsutskottet
yrkandena 3, 4 och 11 till finansutskottet
yrkandena 5–9 till arbetsmarknadsutskottet
yrkande 10 till utbildningsutskottet

1981/82:2410–2412 till arbetsmarknadsutskottet

1981/82:2413–2415 till lagutskottet

8 § Anmälades och bordlades

Propositionerna

1981/82:130 Förslag till ny vattenlag m. m.

1981/82:169 Förslag till åtgärder för att främja övergång från hyresrätt till bostadsrätt m. m.

1981/82:193 En övre åldersgräns för antagning till läkarlinjen m. m.
1981/82:200 Nordiskt kultursamarbete m. m.

Nr 116

Fredagen den
2 april 1982

9 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

1981/82:2416 av *Anna Wohlin-Andersson m. fl.*

1981/82:2417 av *Marianne Karlsson*

1981/82:2418 av *Marianne Karlsson*

Namnlag (prop. 1981/82:156)

1981/82:2419 av *Rolf Rämgård och Åke Polstam*

Vissa pensionsfrågor m. m. (prop. 1981/82:174)

10 § Anmäldes och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkanden

1981/82:24 Hets mot folkgrupp (prop. 1981/82:58)

1981/82:25 Stöd till dagspressen m. m. (prop. 1981/82:100)

Finansutskottets betänkanden

1981/82:21 Den kommunala ekonomin (prop. 1981/82:100) (förnyad
behandling)

1981/82:22 De kungl. hov- och slottsstaterna (prop. 1981/82:100)

1981/82:23 De s. k. Guadeloupemedlen

1981/82:24 Anslag för budgetåret 1982/83 till riksdagens revisorer och deras
kansli (prop. 1981/82:100)

Skatteutskottets betänkanden

1981/82:46 Avgifter till rekreationspolitik m. m.

1981/82:47 Beskattningen av halmbränsle

Justitieutskottets betänkanden

1981/82:38 Anslag till lokala polisorganisationen m. m. (prop. 1981/
82:100)

1981/82:39 Anslag till åklagarväsendet (prop. 1981/82:100)

1981/82:41 Hets mot folkgrupp m. m. (prop. 1981/82:58)

Lagutskottets betänkanden

1981/82:25 Underhållsbidrag och bidragsförskott

1981/82:26 Styrelseuppdrag i ekonomiska föreningar

1981/82:27 Vissa exekutionsrättsliga frågor

Socialutskottets betänkande

1981/82:36 Vissa läkemedelsfrågor

Nr 116

Fredagen den
2 april 1982

Kulturutskottets betänkande

1981/82:21 Vissa anslag till arkiv, kulturminnesvård, museer och utställningar (prop. 1981/82:100)

Utbildningsutskottets betänkanden

1981/82:17 Anslag till det obligatoriska skolväsendet m. m. (prop. 1981/82:100)

1981/82:18 Anslag till gymnasiala skolor m. m. (prop. 1981/82:100)

Civilutskottets betänkanden

1981/82:18 Lagen om förvärv av hyresfastighet m. m. samt bostadsförvaltningslagen

1981/82:19 Planväsendet (prop. 1981/82:100)

1981/82:20 Fastighetsbeteckningsreformen

1981/82:21 Lantmäteri- och kartväsendet (prop. 1981/82:100)

11 § Kammaren åtskildes kl. 09.40.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Solveig Gemert